

Η διεθνής δικαιοδοσία της προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο, ιδίως κατά τη νομολογία του Δ.Ε.Ε. (άρθρο 7 σημ. 2 Καν. 1215/2012)

Ευαγγελία Ασημακοπούλου, Δικηγόρος, Δ.Ν.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Αντικείμενο ανάλυσης της παρούσας μελέτης αποτελεί η διεθνής δικαιοδοσία των προσβολών πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο, βάσει της διάταξης του άρθρου 7 σημ. 2 Καν. 1215/2012 (πρώην 5 σημ. 3 Καν. 44/2001). Για το εν λόγω ζήτημα έχει εκδοθεί νομολογία του Δ.Ε.Ε.. Αφορμή της συγκεκριμένης μελέτης αποτέλεσε η απόφαση *Pez Hejduk*¹. Συναφής νομολογία έχει εκδοθεί, επίσης, και για τις προσβολές του δικαιώματος της προσωπικότητας και άλλων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (λ.χ. *σήματα*)², η οποία μπορεί να αποτελέσει ένα επιπλέον ερμηνευτικό εργαλείο για την προσέγγιση του ζητήματος των προσβολών των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω του διαδικτύου. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί, κυρίως, μία επισκόπηση της εκδοθείσας νομολογίας του Δ.Ε.Ε.³ σε συνδυασμό με τις διατυπωθείσες θέσεις

Η παρούσα μελέτη αποτέλεσε Εισήγηση της συγγραφέως στο Επιμορφωτικό Σεμινάριο της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργιών στη Θεσσαλονίκη (26-27 Απριλίου 2018) με θέμα «Ευρωπαϊκοί Κανονισμοί»

¹ C-441/13 δημοσιευμένη στην ιστοσελίδα της *curia.eu*

² Ειδικά για τα κοινοτικά σήματα, βλ. *Κανονισμό 1001/2017* και ιδίως *άρθρα 122επ.*

³ Η αναφορά στον εν λόγω θεματικό περιορισμό της μελέτης, η οποία έχει ως βάση την αναφερόμενη στον τίτλο απόφαση *Pez Hedjuk* και την συναφή εκδοθείσα νομολογία του Δ.Ε.Ε., είναι απαραίτητη για την οριοθέτηση της επικείμενης ανάλυσης, δεδομένου ότι το ζήτημα της δωσιδικίας των προσβολών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας αποτέλεσε αντικείμενο ενδελεχούς μελέτης και ανάλυσης επιστημονικών ομάδων. Συγκεκριμένα, έχουν γίνει οι κωδικοποιήσεις του *American Law Institute Principles Governing Jurisdiction, Choice of Law and Judgments in Transnational Disputes (2007)*, *Principles for Conflict of Laws in Intellectual Property*, από το *European Max Planck Group on Conflict of Laws in Intellectual Property (2011)*, *Transparency of Japanese Law Project, Transparency Proposal on Jurisdiction, Choice of Law, Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Intellectual Property (2009)*, *Principles of Private International Law on Intellectual Property Rights, Joint Proposal Drafted by Members of the Private International Law Association of Korea and Japan (2010)* βλ. Αναλυτική συγκριτική μελέτη των κειμένων σε *Ubertazzi B., Infringement and exclusive jurisdiction in intellectual property: a comparison for the international law association*, 3 (2012), JIPITEC 3.227επ. Η παρούσα μελέτη προσεγγίζει το ζήτημα της δωσιδικίας προσβολών πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω της νομολογίας του Δ.Ε.Ε..

της θεωρίας, ώστε να σκιαγραφηθεί, κατά το δυνατόν πληρέστερα, η αντιμετώπιση του υπό εξέταση ζητήματος.

I. Πεδίο ανάλυσης-Νομική βάση

Η προστασία του δημιουργού, ήτοι η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, συνιστά ένα κομμάτι της προστασίας της λεγόμενης διανοητικής ιδιοκτησίας⁴. Αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το έργο⁵, του οποίου η έννοια δεν είναι απόλυτα αποσαφηνισμένη. Βασικό, πάντως, στοιχείο του έργου, ως νομικής έννοιας, συνιστά ο χαρακτηρισμός του ως πνευματικό δημιούργημα. Το έργο, ως αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι το πνευματικό δημιούργημα, ως στοιχείο που υπερβαίνει το υλικό αντικείμενο, στο οποίο ενσωματώνεται⁶. Το πνευματικό στοιχείο αναφέρεται και στον ορισμό που δίδεται για το αντικείμενο του δικαιώματος και στον ν. 2121/1993, και ειδικότερα στη διάταξη άρθρου 2 παρ. 1, όπου ορίζεται ότι «Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη». Η περαιτέρω εξέταση της νομικής φύσης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας δεν εντάσσεται στους σκοπούς της παρούσας μελέτης⁷. Κρίνεται όμως σκόπιμο να αναφερθεί συνοπτικά ότι στα αγγλοσακωνικά δίκαια το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας έχει χαρακτήρα

---

⁴ Ο διεθνής όρος «*propriete intellectuelle/intellectual property*» περιλαμβάνει τόσο την πνευματική ιδιοκτησία (*propriete litteraire et artisitique* ή *droit d' auteur* ή *copyright*) και τα συγγενικά δικαιώματα, όσο και την βιομηχανική ιδιοκτησία, όπως τις εφευρέσεις και σήματα (βλ. αντί άλλων Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία (2008) σ. 19). Η υπό εξέταση απόφαση, ως αφορμή της συγκεκριμένης μελέτης, ήτοι η *Pez Hejduk* αναφέρεται, σύμφωνα με την αγγλική ορολογία, στο δικαίωμα *copyright*, ήτοι στο δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας.

⁵ Για την έννοια του έργου βλ. αναλυτικά Παπαδοπούλου, Το δικαίωμα του δημιουργού για τη διατήρηση της ακεραιότητας του έργου του (1997) σ. 19επ.

⁶ Κουμάντος, Πνευματική Ιδιοκτησία (1991) σ. 123

⁷ Βλ. αντί άλλων αναλυτικά Παπαδοπούλου, ό.π. σημ. 5, σ. 47επ. μ.π.π.

καθαρά περιουσιακό⁸ ενώ στο πλαίσιο της ελληνικής θεωρίας κρατεί η άποψη ότι πρόκειται για ένα δικαίωμα με σύνθετη ιδιόρρυθμη φύση, που περικλείει στους κόλπους του δικαιώματα και εξουσίες τα οποία προστατεύουν τόσο τα περιουσιακά όσο και τα ηθικά συμφέροντα του δημιουργού και μεταξύ των οποίων υπάρχει στενή αλληλεξάρτηση⁹. Άλλωστε, και ο ν. 2121/1993, περί πνευματικής ιδιοκτησίας, στο άρθρο 1 ορίζει ότι «Οι πνευματικοί δημιουργοί με τη δημιουργία του έργου αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία που περιλαμβάνει ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα)».

Η προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας συνιστά αδικοπρακτική συμπεριφορά¹⁰. Ως προς τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας προς εκδίκαση των σχετικών αγωγών, με στοιχείο αλλοδαπότητας, εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 7 σημ. 2 του Κανονισμού 1215/2012 (πρώην 5 σημ. 3 του προϋσχύοντος Κανονισμού 44/2001), στην οποία ορίζεται ότι «Πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος ..... 2) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιολόγο γεγονός...»¹¹. Η ερμηνεία της διάταξης από το Δ.Ε.Ε

---

⁸ Βλ. προηγ.σημ.

⁹ Βλ. αντί άλλων Παπαδοπούλου, ό.π. σημ. 5 σ. 51 μ.π.π. Αντίθετα, ο Κουμάντος (ό.π. σημ. 6 σ. 269 επ.) ως κύριος εκφραστής του *δυϊσμού*, ήτοι του διαχωρισμού περιουσιακού και ηθικού δικαιώματος, υποστηρίζει ότι το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού έχει όλα τα γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν το δικαίωμα της προσωπικότητας και το ξεχωρίζουν από τα περιουσιακά δικαιώματα γενικά και ειδικότερα από το περιουσιακό δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Για τη φύση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας βλ. και διατάξεις άρθρων 3 και 4 του ν. 2121/1993. Βλ. επίσης αντί άλλων Κοτσίρη, Δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας και κοινοτικό κεκτημένο (2011) σ. 129επ./133

¹⁰ Βλ. για το ελληνικό δίκαιο είτε ως αδικοπραξία επί του περιουσιακού δικαιώματος (βλ. και άρθρο 65 του ν. 2121/1993) είτε ως αδικοπραξίας, λόγω προσβολής προσωπικότητας (57 ΑΚ), στο πλαίσιο της ηθικής διάστασης του δικαιώματος του δημιουργού ενδ. ΑΠ 509/2015 ΔΕΕ 2015.854 ' ΕφΑθ 170/2017 ΕλλΔνη 2017.468 ' ΕφΠειρ 358/2016 ΝΟΜΟΣ

¹¹ Ταυτόσημο περιεχόμενο είχε και η διάταξη του άρθρου 5 σημ. 3 του Κανονισμού 44/2001 όπου όριζε ότι «Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος.....3. ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιολόγο γεγονός...». Η νομολογία του Δ.Ε.Ε. που θα αποτελέσει αντικείμενο μελέτης αμέσως παρακάτω έχει εκδοθεί υπό το ρυθμιστικό καθεστώς του Καν. 44/2001. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι το κοινοτικό δίκαιο, όπως και οι αρχές του Max Planck και Transparecny Proposal, όπως αναφέρονται ανωτ. στη σημ.

περιέλαβε στο πεδίο εφαρμογής της και τα δικαστήρια του τόπου όπου επήλθε η ζημία¹². Η εν λόγω διάταξη εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση, κατά την οποία, η απαίτηση με την οποία τίθεται ζήτημα ευθύνης του εναγομένου, δεν αφορά διαφορές «εκ συμβάσεως»¹³. Όπως άλλωστε έχει κριθεί από την κομβική απόφαση *Καλφέλης κατά Schoeder*¹⁴ στον όρο ενοχές από αδικοπραξία προσήκει αυτόνομη και ευρεία ερμηνεία¹⁵, με αποτέλεσμα να υπάγονται αναντίρρητα

1, υιοθετούν τον προσδιορισμό της δωσιδικίας για τις ζημίες που ενδέχεται να συμβούν, ενώ η Joint Korean and Japanese Proposal, αναφέρονται μόνο σε ήδη επελθούσες ζημίες (βλ. σχετικά *Ubertazzi*, ό.π. σημ. 3)

¹² *Kropholler/Hein*, *Europaisches Zivilprozessrecht* (2011) σ. 282, *Νίκας/Σαχπεκίδου*, *Ευρωπαϊκή Πολιτική Δικονομία* (2016) σ. 170-171 μ.π.π. Βλ. ενδ. απόφαση *Bier/Mines de Potasse Alsace C-21/76* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*. Η ταύτιση κάθε άλλο παρά αυτονόγητη είναι, δεδομένου ότι στο πλαίσιο του ουσιαστικού δικαίου ευθύνης γίνεται συχνά τα εθνικά δίκαια, αλλά και στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, διάκριση μεταξύ του τόπου του ζημιογόνου γεγονότος και του τόπου επέλευσης της ζημίας (βλ. *Νίκα/Σαχπεκίδου*, ό.π., σ. 169 μ.π.π.). Η εν λόγω απόφαση, κρίνοντας ότι η διάταξη του άρθρου 5 σημ. 3 της τότε εφαρμοστέας *Συμβρυξ*, θεμελιώνει δικαιοδοσία τόσο στον τόπο όπου είχε συμβεί το ζημιογόνο γεγονός ός και εκεί που εκδηλώθηκε η ζημία, καθιέρωσε τη λεγόμενη αρχή της πολλαπλότητας των δικαιοδοτικών βάσεων, με τελολογικό κριτήριο την εκδίκαση της διαφοράς ενώπιον του καταλληλότερου δικαστηρίου από απόψεως εγγύτητας ως προς τον τόπο επαγωγής της ζημίας (βλ. *Αρβανιτάκη*, Η έννοια του «τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» επί σύνθετης αδικοπρακτικής συμπεριφοράς κατά το άρθρο 5 σημ. 2 *Συμβλουγκ./Βρυξ 1*, ΕΠολΔ 2009.472επ.474/476 μ.π.π.). Η ερμηνεία αυτή του Δ.Ε.Ε. είναι κομβικής σημασίας, λαμβανομένου υπόψη ότι στην αιτιολογική έκθεση *Jenard* αναφέρεται ότι «...το άρθρο 5 σημείο 3 χρησιμοποιεί τον όρο «ο τόπος που έχει παραχθεί το ζημιογόνο γεγονός». Η επιτροπή δεν έκρινε ότι έπρεπε να προσδιορίσει ρητά αν ο τόπος αυτός είναι ο τόπος που έχει παραχθεί το ζημιογόνο γεγονός ή ο τόπος επελεύσεως της ζημίας και προτίμησε να παραμείνει στον τόπο που καθιερώνουν πολλές νομοθεσίες...» (βλ. *Νίκα*, *Ευρωπαϊκό Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο* (2008) σ. 271)

¹³ *C-47/14 Holterman Ferho Exploitaire* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*. Βλ. και παλιότερη νομολογία υπό το καθεστώς του Καν. 44/2001 *C- 334/00 Fonderie Officine* και *C-167/00 Verein fuer Konsumentinformation* δημοσιευμένες στην *curia.eu*. Το εν λόγω ερμηνευτικό κριτήριο του πεδίου εφαρμογής υιοθετήθηκε και από την Εφθεσ 121/2010 ΕΠολΔ 2010.844 με παρατηρήσεις *Βασιλακάκη*. Στην εν λόγω απόφαση απορρίφθηκε το κριτήριο της πρόσβασης στο διαδίκτυο ως αυτοτελής σύνδεσμος θεμελίωσης διεθνούς δικαιοδοσίας, λαμβανομένου όμως υπόψη ότι δεν είχε εκδοθεί ακόμη από το Δ.Ε.Ε. η απόφαση *e-Date Advertising* (βλ. κατωτ.)

¹⁴ *C-189/87* ιδίως *σκέψη 18* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*. Βλ. για ανάλυση της απόφασης, αντί άλλων *Μακρίδου*, Ερμηνευτικά ζητήματα της δωσιδικίας της «αδικοπραξίας» και «οιονεί αδικοπραξίας» του άρθρου 5 παρ. 3 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, Αρμ 1990.1165επ., *Βασιλακάκης*, Ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας επί διαφορών από σύμβαση και από αδικοπραξία (2004) σ. 173επ.

¹⁵ Βλ. *Βασιλακάκης*, *Δωσιδικία του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός ή όπου ασκείται η ποινική δίωξη*, στον τόμο *Σύμβαση των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων*, Δέκα χρόνια εφαρμογής στην Ελλάδα (2000), σ. 39επ./41επ., όπου αναφέρεται αναλυτικά στο ζήτημα του προσδιορισμού της έννοιας της «αδικοπραξίας» με αυτόνομα κριτήρια, *Simons/Hausmann (Wolde/Knot ' Weller)* Brussels I –Verordnung Kommentar zur VO (EG) 44/2001 und zum Ubereinkommen von Lugano (2012) σ. 259, *Ροβολίδης*, παρατηρήσεις

στην εν λόγω διάταξη οι προσβολές δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Σε κάθε όμως περίπτωση, πρέπει να τεθεί ως βάση κάθε περαιτέρω συλλογισμού το νομολογιακό δεδομένο της *εξαιρετικής και συσταλτικής ερμηνείας* κάθε κανόνα ειδικής δωσιδικίας¹⁶, η οποία συνιστά παρέκκλιση από τον θεμελιώδη κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας περι αρμοδιότητας του κράτους μέλους κατοικίας του εναγομένου, ώστε κάθε ερμηνεία να μη βαίνει πέραν των περιπτώσεων που ρητώς προβλέπει ο *Κανονισμός*¹⁷. Εν τέλει, η ειδική δωσιδικία της αδικοπραξίας στηρίζεται στην ύπαρξη στενού συνδέσμου μεταξύ της διαφοράς και των δικαστηρίων του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός, συνδέσμου που δικαιολογεί την απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας στα εν λόγω δικαστήρια για λόγους ορθής απονομής δικαιοσύνης και αποτελεσματικής οργανώσεως της δίκης¹⁸. Συνοπτικά, η προπαρατεθείσα νομολογία του Δ.Ε.Ε. έθεσε τις βάσεις περί του πεδίου εφαρμογής, των ορίων και του σκοπού της θεμελίωσης ειδικής δωσιδικίας του τόπου που συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός στις υποθέσεις αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, στις οποίες εντάσσεται και η προσβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας¹⁹.

Με έρεισμα τις αμέσως παραπάνω παραδοχές, αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί, ειδικότερα, η *θεμελίωση της δωσιδικίας για τις προσβολές*

στην *C-170/12 Pinckney* ΕΠολΔ 2013.741 μ.π.π. Στην απόφαση *Pinckney* υπάρχει άλλωστε ρητή αναφορά στην αυτόνομη ερμηνεία των διατάξεων του Κανονισμού. Βλ. και απόφαση *Coty Germany* C-360/12 σκέψεις 43-45 και αποφάσεις *Melzer* C-228/11, *C-523/10 Wintersteiger* δημοσιευμένες στον ιστότοπο της *curia.eu*. Βλ. και κατωτ. *IIIα*

¹⁶ Όπως βέβαια παρακάτω θα φανεί, στο πλαίσιο της ανάλυσης της σχετικής εκδοθείσας νομολογίας του Δ.Ε.Ε., η ανάγκη συσταλτικής ερμηνείας της εν λόγω διάταξης, παρότι επαναλαμβάνεται στις σκέψεις του Δ.Ε.Ε., δεν επιβεβαιώνεται στα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η νομολογία του Δ.Ε.Ε. Βλ. *Δεληκωστόπουλο*, Δωσιδικία της αδικοπραξίας στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη: η προβληματική κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1215/2012, ΕΠολΔ 2014.443επ.450 μ.π.π. και *Τσικριά*, Η ελευθερία του ενάγοντα προς επιλογή forum («άγρα δικαστηρίου») ΕλλΔνη 2006.664επ./673 όπου επισημαίνεται ότι η κατάργηση υπέρμετερων δικαιοδοτικών βάσεων του εθνικού δικονομικού δικαίου (π.χ. της περιουσίας του εναγομένου ή της ιθαγένειας του ενάγοντα) δεν σημαίνει ότι το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο δεν «παρέχει στον ενάγοντα σημαντική ελευθερία σε άγρα δικαστηρίου».

¹⁷ Βλ. απόφαση *Melzer* προηγ.σημ. σκέψη 23 και απόφαση *Pinckney* προηγ.σημ. σκέψη 24/25

¹⁸ Βλ. απόφαση *Melzer* προηγ.σημ. σκέψη 26 και απόφαση *Pinckney* προηγ.σημ. σκέψη 27. Βλ. και απόφαση *C-523/10 Wintersteiger* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu* σκέψη 27 Βλ. και κατωτ. για εκδοθείσα νομολογία *στοιχείο IIIα* της μελέτης

¹⁹ Η υπαγωγή των προσβολών δικαιωμάτων του δημιουργού στην έννοια της αδικοπραξίας επιβεβαιώνεται και από πρόσφατη νομολογία του Δ.Ε.Ε. (βλ. *C-572/2014 Austro Mechana Gesellschaft* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*)

δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που τελούνται στο διαδίκτυο, έναν χώρο που τα τελευταία χρόνια προσφέρεται για θεμελίωση κάθε είδους ενοχών, και δη αδικοπρακτικών²⁰. Η ιδιαιτερότητα των εν λόγω διαφορών έγκειται στο ότι είναι δυσχερής ο εντοπισμός του τόπου επελεύσεως της ζημίας²¹, δεδομένου, άλλωστε, ότι ο κυβερνοχώρος δεν ταυτίζεται με τους επιμέρους γεωγραφικούς τόπους, οπότε έχουμε «αδικοπραξία χωρίς locus delicti»²². Τίθεται, έτσι, η δυσκολία προσδιορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας αλλά και ο κίνδυνος πολλαπλασιασμού των δικαστηρίων που μπορεί να έχουν δωσιδικία, με αποτέλεσμα την ενίσχυση του *forum shopping*. Τα εν λόγω προβλήματα, όπως θα καταφανεί παρακάτω, τείνει να ξεπερνά η τελευταία εκδοθείσα νομολογία του Δ.Ε.Ε.

II. Η απόφαση Pez Hejduk

Στην εν λόγω απόφαση, η οποία αποτελεί και το νομολογιακό έναυσμα της συγκεκριμένης μελέτης, τα πραγματικά περιστατικά έχουν ως εξής: Η Pez Hejduk, κάτοικος Βιέννης (Αυστρία) είναι επαγγελματίας φωτογράφος, με ειδίκευση στην αρχιτεκτονική φωτογραφία. Ειδικότερα, έχει καλύψει, μεταξύ

---

²⁰ Για το ζήτημα των ενοχών που δημιουργούνται στο διαδίκτυο βλ. *Γραμματικάκη-Αλεξίου*, *Internet και Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Συμβατικές και Αδικοπρακτικές Ενοχές στον Κυβερνοχώρο*, Αρμ 1998.409επ. Η προκείμενη μελέτη, όπως διαπιστώνεται αλλά και παρακάτω θα καταφανεί, αφορά τη δωσιδικία για τις αγωγές αποζημίωσης για προσβολή δικαιωμάτων του δημιουργού στο διαδίκτυο, δεδομένου ότι βασίζεται στην απόφαση *Pez Hejduk*. Η δωσιδικία των αναγνωριστικών αγωγών για τις εν λόγω προσβολές αποτελεί ξεχωριστό αντικείμενο ανάλυσης, το οποίο δεν εντάσσεται στους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Σταχυολογικά, πάντως, μπορεί να αναφερθεί ότι μόνο το *στοιχείο 213* των *ALI Principles* και το *άρθρο 2:602* των αρχών του *Max Planck* (βλ. σημ. 1) αναφέρουν ρητά ότι στις αναγνωριστικές αγωγές προσβολής δικαιωμάτων εφαρμόζονται οι ίδιοι κανόνες δικαιοδοσίας που εφαρμόζονται και στις αγωγές αποζημίωσης, θετικές ή αρνητικές. Τα κοινοτικά δεδομένα, αλλά και η νομολογία των κρατών μελών, δεν υιοθετούν την ίδια στάση, αλλά υπάγουν τις αναγνωριστικές αγωγές στην αποκλειστική δωσιδικία της διάταξης του *άρθρου 24 σημ. 4 του Καν. 1215/2012*, πρώην *22 σημ. 4 του Καν. 44/2001*, η οποία αναφέρεται, βέβαια, σε καταχωρίσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων, σχεδίων και υποδειγμάτων (βλ. αναλυτικά για όλο τον προβληματισμό με δικαιoσυγκριτικά επιχειρήματα σε *Ubertazzi*, ό.π. σημ. 1 σ. 249 μ.π.π), και επομένως σε κάθε δικαίωμα που χρειάζεται καταχώριση (*Νίκας/Σαχπεκίδου*, ό.π. σημ. 10 σ. 366). Για την αγανώριση όμως της ύπαρξης προσβολής δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, και δη για την αναγνώριση της ύπαρξης ζημίας, χωρίς απαραίτητα να προσδιορίζεται το ύψος της ζημίας και να είναι αυτή απαιτητή, δε φαίνεται να υπάρχει βάση θεμελίωσης δωσιδικίας στην διάταξη του άρθρου αυτού, αλλά μάλλον προκρίνεται η εφαρμογή των κανόνων που ισχύουν για τις καταψηφιστικές αγωγές αποζημίωσης.

²¹ *Νίκας/Σαχπεκίδου*, ό.π. σημ. 12 σ. 176 σημ. 168 και σ. 185 σημ. 193

²² Βλ. για την προβληματική, αντί άλλων *Βασιλακάκη*, ό.π. σημ. 15 σ. 49/50

άλλων, το έργο του αυστριακού αρχιτέκτονα Georg Reinberg. Ο τελευταίος χρησιμοποίησε, με την συγκατάθεση της Pez Hejduk, φωτογραφίες αυτής, ως συνοδευτικό υλικό σε μία διάλεξη με θέμα τις κατασκευές του. Στη συνέχεια, η EnergieAgentur, με έδρα το Ντίσελντορφ (Γερμανία), ανήρτησε, χωρίς τη συγκατάθεση της P. Hedjuk και χωρίς οποιαδήποτε μνεία σε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, φωτογραφίες στην ιστοσελίδα της στο διαδίκτυο. Οι επισκέπτες του ιστότοπου μπορούσαν να τις δουν και να τις κατεβάσουν στον υπολογιστή τους. Η P. Hejduk, θεωρώντας ότι η EnergieAgentur προσβάλλει τα δικαιώματά της πνευματικής ιδιοκτησίας άσκησε αγωγή ενώπιον Δικαστηρίου της Βιέννης, ζητώντας αποζημίωση και δημοσίευση της σχετικής αποφάσεως του Δικαστηρίου. Η εναγόμενη εταιρία προέβαλε ένσταση αναρμοδιότητας, υποστηρίζοντας, βασικά, ότι ο διαδικτυακός ιστότοπος της εταιρίας δεν κατευθύνει τις δραστηριότητες της εταιρίας στο κοινό της Αυστρίας και ότι το γεγονός και μόνο ότι είναι δυνατή η πρόσβαση στον συγκεκριμένο ιστότοπο από το κοινό της Αυστρίας δεν αρκεί για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας. Υπό αυτά τα δεδομένα, το Δικαστήριο απηύθυνε το ακόλουθο *προδικαστικό ερώτημα στο Δ.Ε.Ε.*: Έχει το άρθρο 5 σημ. 3 του Κανονισμού (44/2001) την έννοια ότι, στο πλαίσιο διαφοράς λόγω προσβολής δικαιωμάτων συγγενικών προς το δικαίωμα του δημιουργού, η οποία φέρεται να προκλήθηκε από το γεγονός ότι μια φωτογραφία κατέστη προσβάσιμη σε ιστοσελίδα που λειτουργεί υπό τον τομέα ανώτατου επιπέδου (Top-Level-Domain) άλλου κράτους μέλους από εκείνο στο οποίο κατοικεί ο δικαιούχος, θεμελιώνεται δικαιοδοσία μόνο α) σε εκείνο το κράτος μέλος στο οποίο έχει την έδρα του ο φερόμενος ως αυτουργός της προσβολής, καθώς και β) σε εκείνο ή σε εκείνα τα κράτη μέλη, για τα οποία προορίζεται ιστοσελίδα σύμφωνα με το περιεχόμενο της;

Το Δ.Ε.Ε., μετά από έναν αναλυτικό συλλογισμό, κατέληξε πως το άρθρο 5 σημ. 3 του Κανονισμού²³ έχει την έννοια ότι σε περίπτωση προβαλλόμενης προσβολής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο κράτος μέλος του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου ασκήθηκε σχετική αγωγή, το τελευταίο έχει δικαιοδοσία, ως

---

²³ Υπενθυμίζεται ότι αναφέρεται στον Κανονισμό 44/2001. Υπό τον Κανονισμό 1215/2012 η αντίστοιχη διάταξη είναι αυτή του άρθρου 7 σημ. 2

δικαστήριο του τόπου επελεύσεως της ζημίας, να κρίνει επί της αγωγής, εφόσον ζητείται να αναγνωριστεί ευθύνη για την προσβολή των ως άνω δικαιωμάτων λόγω αναρτήσεως προστατευόμενων φωτογραφιών σε διαδικτυακό ιστότοπο προσβάσιμο στην περιφέρειά του. Το δικαστήριο αυτό είναι αρμόδιο να κρίνει μόνο επί της ζημίας που προκλήθηκε εντός του κράτους μέλους όπου έχει την έδρα του.

Ο συλλογισμός και το συμπέρασμα της εν λόγω απόφασης θα αναδειχθεί εναργέστερα μέσα από τη μελέτη της συναφούς προγενέστερης νομολογίας του Δ.Ε.Ε., σε συνδυασμό με τις θέσεις που έχουν υποστηριχθεί στην επιστήμη. Στόχος είναι να γίνουν κατανοητά τα ερμηνευτικά εργαλεία και τα νομολογιακά δεδομένα²⁴ που χρησιμοποίησε το Δ.Ε.Ε., προκειμένου να καταλήξει στην παραπάνω θέση, ώστε να σκιαγραφηθεί, κατά το δυνατόν, το γενικό πλαίσιο της θεμελίωσης δωσιδικίας στις προσβολές δικαιωμάτων του δημιουργού στο διαδίκτυο.

III. Η προηγούμενη νομολογία του Δ.Ε.Ε. και η σχέση της με την *Pez Hedjuk*

Το ζήτημα που απασχολεί ειδικά την προκείμενη μελέτη δεν μπορεί να ειπωθεί ανεξάρτητα από τα όσα έχουν διατυπωθεί, ιδίως στη νομολογία του Δ.Ε.Ε., σχετικά με το γενικό ζήτημα της θεμελίωσης διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις αδικοπραξίας τελούμενης στο διαδίκτυο.

Οι αδικοπρακτικές αξιώσεις που προσφέρθηκαν για έκδοση πλούσιας και ενδιαφέρουσας νομολογίας του Δ.Ε.Ε. είναι αυτές της προσβολής προσωπικότητας. Η απόφαση *Fiona Shevill/Presse Alliance*²⁵ έκρινε ότι για υποθέσεις προσβολής προσωπικότητας μέσω εντύπου μπορεί να προσφύγει ο ενάγων στα δικαστήρια του τόπου, όπου είναι εγκατεστημένος ο εκδότης. Παράλληλα όμως απεφάνθη πως «...πρέπει, στην περίπτωση δυσφημήσεως μέσω άρθρου του τύπου έχοντος κυκλοφορήσει εντός πλειόνων συμβαλλομένων κρατών μελών, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παθών μπορεί να ασκήσει κατά του εκδότη αγωγή επιδικάσεως λόγω ηθικής βλάβης ....είτε ενώπιον των δικαστηρίων κάθε συμβαλλόμενου κράτους εντός του οποίου κυκλοφόρησε το

---

²⁴ Βλ. σχετική σύντομη αναφορά ανωτ. σημ. 13, 14 και 15

²⁵ C-68/93 δημοσιευμένη στην *curia.eu*

δημοσίευμα, και, κατά τους ισχυρισμούς του παθόντος, προσβλήθηκε η υπόληψή του, ... μόνο για την ηθική βλάβη που υπέστη ο παθών λόγω της κυκλοφορίας του δυσφημηστικού δημοσιεύματος εντός του κράτους του δικάζοντος δικαστηρίου....». Η απόφαση *Fiona Shevil* ήδη είχε προβλέψει την προβληματικότητα των πολλαπλών τόπων επέλευσης της ζημίας. Η τεχνολογική εξέλιξη όμως του διαδικτύου επέβαλε την ακόμη περαιτέρω εξέλιξη της νομολογίας του Δ.Ε.Ε., σχετικά με την αποκρυστάλλωση κριτηρίων προσδιορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας, σχετικά με τέτοιου είδους διαφορές. Το πρόβλημα εντοπίζεται στην αδυναμία προσδιορισμού του τόπου εγκατάστασης του εκδότη, οπότε, όπως χαρακτηριστικά διατυπώθηκε²⁶, «...ο κυβερνοχώρος δεν ταυτίζεται με τους επί μέρους γεωγραφικούς τόπους, οπότε και έχουμε “αδικοπραξία χωρίς *locus delicti*” και, κατ’ επέκταση, αδυναμία καθορισμού του *forum delicti*».²⁷ Σχετικά, λοιπόν, με τις υποθέσεις προσβολής προσωπικότητας στο διαδίκτυο η απόφαση *eDate Advertising*²⁸ απεφάνθη πως ο ενάγων, θύμα προσβολής προσωπικότητας στο διαδίκτυο, μπορεί να ασκήσει τις αξιώσεις του, για το σύνολο της ζημίας που έχει προκληθεί, είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους εγκατάστασης του φορέα μετάδοσης των επίμαχων στοιχείων στο internet είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους όπου βρίσκεται το κέντρο συμφερόντων του θύματος,²⁹ όπου δηλαδή αυτός ασκεί την διοίκηση των συμφερόντων του και είναι, συνεπώς, τόπος αναγνωρίσιμος από τους τρίτους, ώστε να συνάδει η εν λόγω επιλογή με την απαίτηση περί της προβλεψιμότητας της επιλογής του δικαστηρίου, αλλά και να μπορεί να

---

²⁶ Βασιλακάκης, ό.π. σημ. 14 σ. 241 μ.π.π.

²⁷ Βλ. για το ζήτημα και *Cornils*, *Der Begehungsort von Ausserungsdelikten im Internet*, JZ1999. 394επ.

²⁸ C-509/09 δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*

²⁹ Βλ. και προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα στην *eDate Advertising*, όπου αναφέρεται (σκέψη 52επ.) στον όρο «κέντρο βάρους συγκρούσεως», ο οποίος προσδιορίζεται από τον τόπο που βρίσκεται το κέντρο βάρους συγκρούσεως. Ιδιαίτερη αξία έχει το γεγονός ότι στις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα (σκέψη 52) χρησιμοποιείται ως κριτήριο ερμηνείας των διατάξεων σχετικών με την δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις χρησιμοποιείται η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, εν προκειμένω το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή. Επίσης, ο Γενικός Εισαγγελέας τόνισε την «πρόσβαση» στην επίμαχη ιστοσελίδα/πληροφορία ως κριτήριο συνάφειας με ένα κράτος, το οποίο χρήζει περιορισμού, προκειμένου να αποφευχθεί ο κατακερματισμός της δωσιδικίας, μέσω του κριτηρίου του «κέντρου κυρίων συμφερόντων» (σκέψη 56επ.)

υπολογιστεί αποτελεσματικότερα η επελθούσα ζημία³⁰. Η υιοθέτηση του «κέντρου συμφερόντων» του θύματος ως κριτηρίου για τον προσδιορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας ήταν η βασική συμβολή της *eDate Advertising* στα ως τότε νομολογιακά δεδομένα³¹. Ο τρόπος αυτός θα συμπίπτει συνήθως με τον τρόπο διαμονής του θιγόμενου³². Υιοθετείται, δηλαδή, το *forum auctoris*, το οποίο το Δ.Ε.Ε. προσπάθησε να αποφύγει σε προηγούμενη απόφασή του σχετική με την ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 5 σημ. 3 του Καν. 44/2001³³. Περαιτέρω όμως το Δ.Ε.Ε. έκρινε στην υπόθεση αυτή ότι ο θιγόμενος «αντί της αγωγής για επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης για το σύνολο της προκληθείσας βλάβης, να προσφύγει ενώπιον Δικαστηρίου κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου υπάρχει ή υπήρξε πρόσβαση στο επίμαχο δημοσίευμα που αναρτήθηκε στο διαδίκτυο. Τα εν λόγω δικαστήρια είναι αρμόδια να επιδικάσουν χρηματική ικανοποίηση αποκλειστικά και μόνον για τη βλάβη που επήλθε στο έδαφος κράτους μέλους όπου έχουν την έδρα τους»³⁴.

Η επέκταση των νομολογιακών πορισμάτων που εκδόθηκαν στο πλαίσιο υποθέσεων προσβολής προσωπικότητας στο διαδίκτυο, ήτοι της *Fiona Shevill*, και ιδίως δε της *eDate Advertising*, στα ζητήματα προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω internet δεν υπήρξε αυτονόητη, ειδικά στη θέση περί θεμελίωσης δικαιοδοσίας του τόπου κυρίων συμφερόντων του θύματος,

---

³⁰ Βλ. αντί άλλων κριτική ανάλυση της απόφασης σε *Nikas*, Das europäische Zustaendigkeitsrecht bei Personlichkeitsverletzunggen in den Massenmedien und im Internet FS Gottwald (2014) σ.477επ. /479, 482

³¹ Βλ. προηγ.σημ. Το κριτήριο του «κέντρου κύριων συμφερόντων» υιοθέτησε και η ελληνική νομολογία. Βλ. ΕφΔωδ 220/2013 ΔιΜΕΕ 2014.198

³² Βλ. *e date Advertising* σκέψη 49

³³ C-346/93 απόφαση *Dumez* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*. Βλ. σχετικά *Βασιλακάκη*, ό.π. σημ. 15 σ. 45 μ.π.π.

³⁴ Βλ. σκέψη 52. Πρόσφατα, βέβαια, η με αριθμό C-194/2016 (*Bolangsuppkysningen/Ingird Ilsjan κατά Svensk Handel*) δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia. eu* απεφάνθη πως «...το άρθρο 7 σημείο 2 του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι πρόσωπο το οποίο προβάλλει ότι τα δικαιώματά του έχουν προσβληθεί λόγω της δημοσιεύσεως στο διαδίκτυο αναληθών περι αυτού στοιχείων και λόγω της μη διαγραφής σχολίων που το αφορούν δεν δύναται να ασκήσει αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου κάθε κράτους μέλους εντός του οποίου είναι ή ήταν προσβάσιμες οι δημοσιευθείσες στο διαδίκτυο πληροφορίες, με αίτημα τη διόρθωση των εν λόγω στοιχείων και τη διαγραφή των εν λόγω σχολίων», με τη βασική αιτιολογία ότι το αίτημα της διαγραφής των σχολίων αφορά την έννοια της «όλης ζημίας».

που συμπίπτει με τον τόπο εγκατάστασης αυτού³⁵. Συγκεκριμένα, έχει διατυπωθεί ότι, στην περίπτωση προσβολής δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, ο δικαιούχος, ήτοι ο δημιουργός ενάγων, είναι σε ισχυρότερη θέση από τον εναγόμενο, ώστε να μην δικαιολογείται η από αυτόν επιλογή του δικάζοντος δικαστηρίου για το σύνολο της ζημίας³⁶. Όπως όμως θα φανεί παρακάτω, η εναγωγή στα δικαστήρια του τόπου επέλευσης της ζημίας, μόνο για τη ζημία που έχει προκληθεί εντός του οικείου κράτους, υπήρξε ο βασικός περιορισμός που έθεσε το Δ.Ε.Ε. και για τις προσβολές δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ώστε να προσαρμοστεί η παραπάνω νομολογία στην ιδιαιτερότητα των προσβολών δικαιωμάτων διανοητικής, και δη, πνευματικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον ανέκυψε για τις περιπτώσεις που η προστασία κάποιου δικαιώματος εξικνείται σε συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια, σε αντίθεση με την προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας, τα οποία προστατεύονται σε όλα τα κράτη μέλη. Τέτοια είναι, ιδίως, τα δικαιώματα διανοητικής, και δη πνευματικής ιδιοκτησίας. Ειδικά, βέβαια, για τα τελευταία, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων σε όλα τα κράτη μέλη, όπως επιβλήθηκε από την *Οδηγία 2001/29*, εκμηδενίζει τον προβληματισμό περί προσαρμογής της θεμελίωσης διεθνούς δικαιοδοσίας στην αρχή της εδαφικότητας³⁷.

Ειδικότερα, σε υπόθεση για προσβολή εθνικού σήματος στο διαδίκτυο³⁸, το οποίο αποτελεί, όπως και τα δικαιώματα του δημιουργού, τμήμα της διανοητικής ιδιοκτησίας³⁹, με αίτημα την παράλειψη χρήσης αυτού, εκδόθηκε η απόφαση *Wintersteiger*⁴⁰. Στην εν λόγω απόφαση⁴¹ αναγνωρίστηκε ευθέως η

---

³⁵ Την επέκταση της *Fiona Shevill* σε ζητήματα προσβολής πνευματικής ιδιοκτησίας υποστήριξε το γαλλικό *Cour de Cassation*, βλ. αντί άλλων *Nuyts*, Suing at the place of infringement: Application of Article 5 (3) of Regulation 44/2001 to IP matters and internet disputes, in *Nuyts*, *International Litigation in Intellectual Property and Information Technology* (2008) σ. 116, *Ubertazzi*, ό.π.. σημ. 3 σ. 232

³⁶ Βλ. *Ubertazzi B.*, ό.π. σημ. 3 σ. 232 μ.π.π.

³⁷ Βλ. κατωτ. απόφαση *Pickney C-170/12*

³⁸ Για κοινοτικά σήματα βλ. ανωτ. σημ. 2

³⁹ Βλ. ανωτ. *στοιχείο I* της μελέτης

⁴⁰ *C-523/10* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης έχουν ως εξής: Η εταιρία *Wintersteiger*, εγκατεστημένη στην Αυστρία, ήταν παραγωγός και έμπορος μηχανημάτων για την επισκευή και συντήρηση σκι και χιονοσανίδων, καθώς και εξαρτήματα και ανταλλακτικά τους. Ήταν δικαιούχος του σήματος *Wintersteiger* από

δυσκολία αμιγούς μεταφοράς των νομολογιακών δεδομένων της *Fiona/Shevill* και *eDate Advertising* στα ζητήματα προσβολής διανοητικής ιδιοκτησίας, των οποίων η προστασία είναι «εδαφική»⁴². Το Δ.Ε.Ε. απεφάνθη, αρχικά, πως η αγωγή μπορεί να ασκηθεί, για το σύνολο της ζημίας ή με το αίτημα να παύσει η προσβολή του σήματος, ενώπιον του Δικαστηρίου του κράτους μέλους όπου έχει καταχωρηθεί το εθνικό σήμα. Για διαφορά όμως σχετική με την προσβολή καταχωρισθέντος σε κράτος μέλος σήματος, λόγω του ότι ο διαφημιζόμενος χρησιμοποιεί λέξι κλειδί πανομοιότυπη με το εν λόγω σήμα σε διαδικτυκό τόπο μηχανής αναζήτησης υπό εθνικό τομέα άλλου κράτους μέλους, δύναται να ασκηθεί αγωγή και ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους εγκατάστασης του διαφημιζόμενου. Το σημαντικό στην εν λόγω υπόθεση είναι ότι το ζήτημα της δικαιοδοσίας κρίνεται με βάση το εάν προστατεύεται το δικαίωμα εντός του κράτους μέλους του επιληφθέντος δικαστηρίου⁴³, με βασική αιτιολογία την *αρχή της εδαφικότητας*⁴⁴, όπως αυτό διατυπώθηκε και στο πλαίσιο νομολογίας για προσβολή δικαιωμάτων του δημιουργού⁴⁵. Περαιτέρω

το έτος 1993. Από την άλλη πλευρά, η εταιρία *Products 4U*, με έδρα στη Γερμανία, σχεδιάζει και εμπορεύεται, επίσης, μηχανήματα για συντήρηση και επισκευή σκι και χιονοσανίδων, ενώ πωλεί και εξαρτήματα για μηχανήματα άλλων κατασκευαστών, μεταξύ άλλων για τα μηχανήματα της εταιρίας *Wintersteiger*. Η γερμανική εταιρία καταχώρισε τη λέξη κλειδί *Wintersteiger* στο πλαίσιο διαφημιστικού συστήματος, το οποίο στο γερμανικό *Google*. Έτσι, πληκτρολογώντας κανείς τη λέξη *Wintersteiger*, οδηγούνται εκτός από τον ιστότοπο της *Wintersteiger*, σε παράπλευρη διαφημιστική αγγελία της γερμανικής εταιρίας. Η αυστριακή εταιρία άσκησε αγωγή παράλειψης χρήσης σήματος, θεωρώντας πως προσβάλλεται το αυστριακό σήμα της, ενώπιον των αυστριακών δικαστηρίων, των οποίων τη δικαιοδοσία αμφισβήτησε η εναγόμενη γερμανική εταιρία.

⁴¹ Σκέψη 20, μ.π.π.

⁴² Η ανάγκη ιδιαίτερης αντιμετώπισης επισημαίνεται, ως πόρισμα της νομολογίας του Δ.Ε.Ε., και σε *Νίκα/Σαχπεκίδου*, ό.π., σημ. 12 σ. 185 σημ. 193. Η *εδαφική προστασία* των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας διαπνέει και τον *Κανονισμό 864/2007*, για το εφαρμοστέο δίκαιο. Συγκεκριμένα, στο *άρθρο 8 παρ. 1 του Κανονισμού 864/2007 (Ρώμη II)* (βλ. σχετική ανάλυση σε *Βρέλλη*, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο* (2008) σ. 252επ., *Μασούρο*, *Το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές κατά τον Κανονισμό «Ρώμη II»* (ΕΚ 864/2007), ΕφΑΔ 2008.6235επ.) ορίζει ότι «το εφαρμοστέο δίκαιο σε εξωσυμβατική ενοχή πο απορρέει από προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας είναι το δίκαιο της χώρας για την οποία ζητείται προστασία» (βλ. αναφορά επιχειρήματος και σε *Δεληκωστόπουλο*, *Εναλλακτικοί δικαιοδοτικοί σύνδεσμοι για διαφορές στο διαδίκτυο*, ΕΠολΔ 2012.1128επ.1233/1234)

⁴³ Βλ. *Wintersteiger* σκέψη 30

⁴⁴ Σύμφωνα με την *αρχή της εδαφικότητας*, τα σχετικά δικαιώματα αναγνωρίζονται με βάση το δίκαιο του κράτους, στο οποίο ζητείται η προστασία (βλ. *Λιακόπουλο*, *Βιομηχανική Ιδιοκτησία* (2000) σ. 164επ., *Βασιλακάκη*, ό.π. σημ. 14 σ. 245 μ.π.π.

⁴⁵ Βλ. κατωτ. αναφερόμενη νομολογία

όμως οι σκέψεις της εν λόγω απόφασης τοποθέτησαν στο πλαίσιο κρίσης της διεθνούς δικαιοδοσίας επιπλέον κριτήρια προσδιορισμού του τύπου επέλευσης της ζημίας, ήτοι προσδιορισμού της δωσιδικίας. Βασικό εργαλείο αποτέλεσε η διαπίστωση ύπαρξης αντικειμενικών στοιχείων, βάσει των οποίων μπορεί να εντοπισθεί συμπεριφορά ενέχουσα στοιχεία υπερεδαφικότητας⁴⁶. Χρήσιμα κριτήρια για αυτό μπορούν να αποτελέσουν η γλώσσα στην οποία παρέχεται η προσβλητική του δικαιώματος πληροφορία, η προσβασιμότητα της ή η εμπορική παρουσία του εναγομένου στην αγορά, όπου τυγχάνει προστασίας το δικαίωμα, εν προκειμένω το εθνικό σήμα. Η αναζήτηση αυτών των αντικειμενικών στοιχείων αφορά τον καθορισμό της δικαιοδοσίας, αλλά όχι την εξέταση της ουσίας της διαφοράς⁴⁷. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι αφορά τον προσδιορισμό του τύπου επέλευσης της ζημίας, αλλά όχι την κρίση του εάν πράγματι επήλθε ζημία⁴⁸. Άλλωστε, η επέλευση της ζημίας σε έναν τόπο, ώστε να θεμελιωθεί δώσει δικία των δικαστηρίων αυτού, επέρχεται, εφόσον προστατεύεται σε αυτόν το δικαίωμα⁴⁹.

Πιο ειδικά, σχετικά με την προσβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, το Δ.Ε.Ε. έχει εκδώσει και απόφαση σχετική με προσβολή αυτών, χωρίς την παρεμβολή του διαδικτύου. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση *Hi Hotel*⁵⁰ ένας φωτογράφος διαπίστωσε, κατά την επίσκεψή του σε βιβλιοπωλείο της

---

⁴⁶ *Wintersteiger* σκέψη 28επ.

⁴⁷ *Wintersteiger* σκέψεις 30/31

⁴⁸ Όπως, μάλιστα, χαρακτηριστικά αναφέρει η απόφαση *Wintersteiger* (σκέψη 31) η διαφορά των δύο αυτών φάσεων ελέγχου αναδεικνύεται από το γεγονός ότι στην επίδικη υπόθεση το δευτεροβάθμιο αυστριακό δικαστήριο, το οποίο επιλήφθηκε της υποθέσεως σε δεύτερο βαθμό, έκρινε ότι έχει δικαιοδοσία, και στη συνέχεια, απέρριψε την αγωγή επί της ουσίας.

⁴⁹ Αξιοσημείωτο είναι ότι, πέραν των κατωτέρω αναφερομένων σχετικά με την προσβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ακόμη και εντελώς πρόσφατη νομολογία του Δ.Ε.Ε. σχετικά με αγωγή αστικής ευθύνης για παραβίαση απαγορεύσεως πωλήσεως δικτύου εντός επιλεκτικής διανομής, η οποία συνίσταται στη διάθεση προς πώληση, μέσω ιστότοπων, των οποίων η διαχείριση της λειτουργίας ασκείται σε διάφορα κράτη μέλη, προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο του δικτύου, γίνεται δεκτό ότι ο τύπος επελεύσεως της ζημίας, ευρίσκεται εντός του κράτους μέλους του οποίου το δικαίωμα προστατεύει την εν λόγω απαγόρευση πωλήσεως δια της αγωγής και εντός του οποίου ο ενάγων υπέστη μείωση των πωλήσεών του, όπως διατείνεται. Επομένως, κρίνεται σε πρώτη φάση με βάση τα πραγματικά περιστατικά της επίδικης διαφοράς η δικαιοδοσία και σε δεύτερη φάση κρίνεται εάν, όσα υποστηρίζει ο ενάγων, βάσει των οποίων κρίνεται η δικαιοδοσία, είναι και ουσιαστικά βάσιμα (βλ. *C-618/15 Concurrence SARL* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*).

⁵⁰ *C-387/12* δημοσιευμένη στην *curia.eu*

Κολωνίας, ότι σε λεύκωμα ενός εκδοτικού οίκου με έδρα στο Βερολίνο και στο Παρίσι, υπήρχαν, χωρίς τη συναίνεσή του, φωτογραφίες δικές του, από μία φωτογράφιση ενός ξενοδοχείου στη Νίκαια, στο οποίο τις είχε πουλήσει ο ίδιος. Όπως προέκυψε, ο διευθυντής του εν λόγω ξενοδοχείου είχε δώσει τις φωτογραφίες στον εκδοτικό οίκο στο Παρίσι. Ο φωτογράφος άσκησε αγωγή κατά του ξενοδοχείου ενώπιον δικαστηρίου της Κολωνίας, υποστηρίζοντας ότι το ξενοδοχείο της Νίκαιας (*Hi Hotel*) είχε παραβιάσει τα δικαιώματά του πνευματικής ιδιοκτησίας επί των φωτογραφιών, καθώς, χωρίς τη συναίνεσή του, τις είχε παραδώσει στον εκδοτικό οίκο. Το ξενοδοχείο της Νίκαιας ήταν ο μόνος εναγόμενος της δίκης, είχε τελέσει την επίδικη πράξη στο Παρίσι, όπου παρέδωσε τις φωτογραφίες, και το ερώτημα είναι πως και εάν θεμελιώνεται η δωσιδικία των δικαστηρίων της Κολωνίας. Εφόσον η δικαιοδοσία δεν μπορεί να θεμελιωθεί, εν προκειμένω, στον τόπο που συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, τότε δύναται να θεμελιωθεί στον τόπο επέλευσης της προβαλλόμενης ζημίας, υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται κίνδυνος να επέλθει ζημία εντός της περιφέρειας του δικαστηρίου αυτού⁵¹, ο οποίος καλείται να ιδρύσει, επικουρικά, ξεχωριστή δικαιοδοτική βάση, με μόνο περιορισμό την θεμελίωση της εν λόγω δικαιοδοσίας μόνο για τη ζημία που προκαλείται στο συγκεκριμένο κράτος μέλος⁵², εφαρμόζοντας, έτσι, τον περιορισμό που θέτει η εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας⁵³, δεδομένου ότι δεν μπορεί να θεμελιωθεί δικαιοδοσία ενός κράτους στο οποίο δεν προστατεύεται το επίδικο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας⁵⁴. Το νόημα του εν λόγω περιορισμού συνίσταται, μεταξύ άλλων, και στο ότι, κατά τεκμήριο εντός του κράτους μέλους στο οποίο επήλθε η ζημία και εντός του οποίου προστατεύεται το δικαίωμα είναι ευκολότερο να οργανωθεί αποτελεσματικά η διαδικασία και να συγκεντρωθούν τα κατάλληλα

---

⁵¹ Για τη διαφορά της διάταξης του άρθρου 5 σημ. 3 του Καν. 44/2001, νυν 7 σημ. 2 Καν. 1215/2012, από τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων βλ. Βασιλακάκη, ό.π. σημ. 14 σ. 202επ.

⁵² Βλ. προηγ.σημ. και σχετικά Δεληκωστόπουλο, ό.π. σημ. 16 σ. 451

⁵³ Για τα ζητήματα προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας βλ. αντί άλλων Metger, Jurisdiction in cases concerning intellectual property infringements on the Internet –Brussels I Regulation, ALI Principles and Max Planck Proposals, in Ohly and Leible Intellectual Property and Private International Law (2009) σ. 258επ. Σύμφωνα με την αρχή της ε

⁵⁴ Βλ. αντί άλλων Ubertazzi B., Infringement and exclusive jurisdiction in intellectual property: a comparison for the international law association, 3 (2012), JIPITEC 3.227επ.229 μ.π.π.

αποδεικτικά μέσα, λόγω της φυσικής εγγύτητας στην επελθούσα ζημία⁵⁵. Η θεμελίωση, άλλωστε, της διεθνούς δικαιοδοσίας βάσει του τόπου επέλευσης της ζημίας αναγνωρίστηκε και στο κείμενο του *Max Planck Institute* για τις εναλλακτικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις προσβολών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας⁵⁶.

Σχετικά με προσβολές πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο, σημαντική ήταν η συμβολή της απόφασης *Pickney*, η οποία, στην πραγματικότητα, ενσωμάτωσε και υιοθέτησε προσαρμόζομενα στο οικείο θέμα όλα τα προηγούμενα⁵⁷. Το Δ.Ε.Ε, ότι και μόνο η απλή πρόσβαση στην στοσελίδα που μεταδίδει την πληροφορία και προσβάλλει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, αρκεί για την θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του κράτους μέλους ενώπιον του οποίου ζητείται η προστασία. Το κριτήριο της απλής πρόσβασης αποτελεί δάνειο από την νομολογία *eDate Advertising*, περιοριζόμενο όμως από την αρχή της εδαφικότητας, ώστε να προσαρμοστεί στην ιδιαιτερότητα των προσβολών πνευματικής ιδιοκτησίας. Βάση του συλλογισμού, αποτελεί το γεγονός ότι από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης άρθρου 5 σημ. 3 του εκεί εφαρμοσθέντος Καν. 44/2001 δεν προκύπτει ότι υπάρχει κάποιο άλλο κριτήριο περιορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας, ούτε καν το περιλαμβανόμενο στην διάταξη του άρθρου 15 παρ. 1 περ. γ Καν. 44/2001 κριτήριο της κατεύθυνσης της δραστηριότητας προς το κράτος του εκάστοτε επιληφθέντος δικαστηρίου⁵⁸. Διευκρινίζεται, βέβαια, και πάλι, ότι η δικαιοδοσία

---

⁵⁵ Για το εν λόγω θέμα βλ. *Ubertazzi B.*, *Exclusive jurisdiction in Intellectual Property* (2012) ch. IV. Αυτό βέβαια αναγνωρίζεται, όπως προαναφέρθηκε, ως κριτήριο και από τη νομολογία του Δ.Ε.Ε.

⁵⁶ Βλ. σχετικά στον ιστότοπο http://www.ip.mpg.de/fileadmin/ipmpg/content/clip/the_draft-clip-principles-25-03-20117.pdf και συγκεκριμένα το κεφάλαιο «2» των διατυπωθεισών αρχών. Βλ. ανωτ. σημ. 3

⁵⁷ *C-170/12* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu*. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, ο ενάγων, κάτοικος Τουλούζης, ήταν συνθέτης και ερμηνευτής τραγουδιών. Κάποια στιγμή διαπίστωσε ότι, χωρίς την άδειά του, τα τραγούδια του αναπαράγονταν και διετίθετο στο εμπόριο μέσω διαφόρων ιστότοπων, στους οποίους είχε πρόσβαση και ο ίδιος από τον υπολογιστή του. Μετά από αυτό, άσκησε αγωγή ενώπιον του Πρωτοδικείου της Τουλούζης, ζητώντας την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από την προσβολή του δικαιώματός του ως δημιουργού.

⁵⁸ *Pickney* σκέψη 41/42. Για την έννοια της κατεύθυνσης δραστηριότητας στην διάταξη του άρθρου 15 παρ. 1 περ. γ' Καν. 44/2001, νυν 17 παρ. 1 περ. γ' Καν. 1215/2012, βλ. αντί άλλων *Νίκας/Σαχπεκίδου*, ό.π. σημ. 12 σ. 295επ. μ.π.π.. Σταχυολογικά, μπορεί να αναφερθεί ότι η «κατεύθυνση» έχει την έννοια ο επαγγελματίας δηλώνει πως ενδιαφέρεται να καταρτίσει

θεμελιώνεται μόνο για τη ζημία που υπέστη ο δημιουργός εντός του οικείου κράτους μέλους, δεδομένου του *περιορισμού της αρχής της εδαφικότητας*⁵⁹. Η θεμελίωση της δικαιοδοσίας μέσω του κριτηρίου της απλής πρόσβασης, με όλους τους περιορισμούς που αναφέρονται στην εν λόγω απόφαση, αλλά και παραπάνω στο κείμενο, υπήρξε η σημαντικότερη εισφορά της *Pickney* στην προβληματική της δωσιδικίας προσβολών πνευματικής ιδιοκτησίας⁶⁰. Αντίλογος διατυπώθηκε από τον Γενικό Εισαγγελέα στις προτάσεις του επί της εν λόγω υπόθεσης⁶¹. Συγκεκριμένα, υποστήριξε ότι η μη υιοθέτηση του κριτηρίου της κατεύθυνσης για τις προσβολές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι παρακινδυνευμένη, καθώς καθιστά ευρύτατα τα κριτήρια θεμελίωσης της διεθνούς δικαιοδοσίας. Η υιοθέτηση των εν λόγω ευρέων κριτηρίων θα ερχόταν σε αντίθεση τόσο με την *αρχή της εδαφικότητας* όσο και με τον στόχο της *προβλεψιμότητας της διεθνούς δικαιοδοσίας* και της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης⁶². Αξίζει να αναφερθεί ότι η επιχειρηματολογία του Γενικού Εισαγγελέα στηρίχτηκε και σε προγενέστερη νομολογία του Δ.Ε.Ε., η οποία όμως, όπως πρέπει να σημειωθεί, δεν είχε εκδοθεί κατά ερμηνεία της ίδιας νομικής διάταξης, ήτοι του *άρθρου 5 σημ. 3 του Καν. 44/2001*, νυν *άρθρο 7 σημ. 2 Καν. 1215/2012*⁶³. Εντοπισμό του ίδιου προβλήματος, περί της εύρυθμης

συμβάσεις με καταναλωτές σε άλλες χώρες μέλη και γνωστοποιεί την πρόθεσή του αυτή (βλ. υπόθεση *Pammer C-585/08* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia. eu*).

⁵⁹ *Pickney* σκέψη 43 έως 45

⁶⁰ Πάντως, αξίζει να αναφερθεί ότι την απλή πρόσβαση στην εκάστοτε επίμαχη περιλαμβανούσα προσβλητικό περιεχόμενο ιστοσελίδα υιοθέτησε και η ελληνική νομολογία ως κριτήριο προσδιορισμού ακόμη και της κατά τόπον αρμοδιότητας, σε ζητήματα προσβολής προσωπικότητας (ΕφΔωδ 220/2013 ΔιΜΕΕ 2014.198 με παρατηρήσεις *Βεγίρη* Βλ. και ΠΠρωτθεσ 15188/2015 Αρμ 2016.833). Περαιτέρω, και η γερμανική νομολογία αποδέχτηκε το κριτήριο της πρόσβασης στην ιστοσελίδα ως μέθοδο προσδιορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας (BGH 21.04.2016 βλ. σχετική ανάλυση *Bairova* στην ιστοσελίδα <https://www.rechtambild.de/2016/08/neue-bgh-auslegung-des-fliegenden-gerichtsstandes-bei-urheberrechtsverletzungen-im-internet/>).

⁶¹ Και στην απόφαση *Wintersteiger* ο Γενικός Εισαγγελέας είχε διατυπώσει την αντίθεσή του στην υιοθέτηση της απλής πρόσβασης στην ιστοσελίδα ως κριτηρίου θεμελίωσης δωσιδικίας (βλ.σκέψη 23)

⁶² Βλ. σκέψεις Γενικού Εισαγγελέα 59επ.

⁶³ Συγκεκριμένα, αναφέρει μεταξύ άλλων (σκέψεις 61επ.) την απόφαση *Football Dataco Ltd C-173/11* δημοσιευμένη στον ιστότοπο της *curia.eu* όπου κρίνεται όμως ζήτημα εφαρμογής ουσιαστικού δικαίου, αλλά σχετικά με τον προσδιορισμό του τόπου προσβολής ενός δικαιώματος, ζήτημα το οποίο απασχολεί και στο πλαίσιο του προσδιορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας. Ειδικότερα, το Δ.Ε.Ε απεφάνθη στην εν λόγω απόφαση πως το *άρθρο 7 της*

λειτουργίας της δικαιοσύνης, δεδομένου ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος έκδοσης παράλληλων διαφορετικών αποφάσεων⁶⁴. Ο εν λόγω βέβαια κίνδυνος αποσοβείται λόγω της εφαρμογής της αρχής της εδαφικότητας, που λειτουργεί εξισορροπητικά⁶⁵. Η ίδια η νομολογία του Δ.Ε.Ε., όπως προαναφέρθηκε, υιοθετεί δύο αυτοπεριοριστικά κριτήρια, στο ζήτημα της θεμελίωσης της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους επέλευσης της ζημίας: α) να προστατεύεται το επίδικο δικαίωμα στο κράτος μέλος, στα δικαστήρια του οποίου εισάγεται προς εκδίκαση η αγωγή και β) το επιληφθέν δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει μόνο επι της ζημίας που προκλήθηκε στο κράτος μέλος, στο οποίο έχει την έδρα του⁶⁶. Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί η εγγενής δυσκολία, σε τεχνικό επίπεδο, υπολογισμού με βεβαιότητα και αξιοπιστία του μεγέθους της ζημίας που προκλήθηκε σε ορισμένο τόπο⁶⁷. Γενικώς, στις συγκεκριμένες υποθέσεις είναι ούτως ή άλλως, εκ των πραγμάτων δύσκολο να θεμελιωθεί και να υπολογιστεί η επελθούσα ζημία. Αλλά αυτό είναι ένα ζήτημα που αφορά το ορισμένο περιεχόμενο της αγωγής και την ουσία της διαφοράς και όχι τον προσδιορισμό της δωσιδικίας.

Λαμβανομένων υπόψη όλων των παραπάνω αναφερομένων, το νομολογιακό δεδομένο της *Pez Hejduk* επιβεβαιώνει την ασθμαίνουσα, αλλά

οδηγίας 96/9 σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, έχει την έννοια ότι η αποστολή από ένα πρόσωπο, μέσω διαδικτυακού διακομιστή ευρισκόμενου στο κράτος μέλος Α, δεδομένων τα οποία είχε προηγουμένως μεταφορτώσει από βάση δεδομένων προστατευόμενη με το ειδικής φύσεως δικαίωμα που προβλέπει η ίδια οδηγία στον υπολογιστή άλλου προσώπου, εγκατεστημένου στο κράτος μέλος Β, κατόπιν αιτήματος αυτού του παραλήπτη, ο οποίος προτίθεται να τα αποθηκεύσει στη μνήμη του υπολογιστή του και να τα προβάλλει στην οθόνη του, συνιστά πράξη «επαναχρησιμοποίησης» των εν λόγω δεδομένων από το πρόσωπο που τα απέστειλε. Πρέπει επιπλέον να γίνει δεκτό ότι η σχετική πράξη έχει τελεστεί, τουλάχιστον, στο κράτος μέλος Β, εφόσον υπάρχουν ενδείξεις από τις οποίες μπορεί να συναχθεί ότι η ως άνω πράξη αποτελεί εκδήλωση της βουλήσεως του αυτουργού της να απευθυνθεί σε μέλη του κοινού εγκατεστημένα στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος, ζήτημα το οποίο πρέπει να εκτιμηθεί από το εθνικό δικαστήριο.

⁶⁴ βλ. *Geimer/Schuetze*, *Europaisches Zivilprozessrecht Kommentar* (2015) σ. 117

⁶⁵ Βλ. *Δεληκωστόπουλο*, ό.π. σημ. 16 ΕΠολΔ 2014 σ. 451

⁶⁶ Βλ. και *Geimer*, *Internationales Zivilprozessrecht* (2015) σ. 202 αρ. 247 μ.π.π. Στην ίδια λογική κινείται και ο *Κανονισμός 864/2007 (Ρώμη II)* για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές. Συγκεκριμένα, εφαρμοστέο δίκαιο είναι αυτό του τόπου επέλευσης της κάθε επιμέρους ζημίας, για αδικοπραξίες πολλαπλής τοπικής σύνδεσης (βλ. *Γεωργαντή*, Ο κανονισμός (ΕΚ) 864/2007 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές, ΕΠολΔ 2010.168επ./174, *Δεληκωστόπουλο*, Ζητήματα από την εφαρμογή του Κανονισμού 44/2001 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων (2011) σ. 111/112 μ.π.π.)

⁶⁷ Βλ. απόφαση *Winterteiger* σκέψη 49-50

εξελικτική, προσπάθεια του Δ.Ε.Ε. να παρακολουθήσει την ιδιαιτερότητα που έχει η δωσιδικία για τις προσβολές δικαιωμάτων στο διαδίκτυο. Υιοθετείται, κατ' αρχήν, ο προσδιορισμός της δωσιδικίας της κάθε αδικοπραξίας μέσω του τόπου επέλευσης της ζημίας, ώστε να υπάρχει η κατάλληλη εγγύτητα στον εν λόγω τόπο, προκειμένου να οργανωθεί αποτελεσματικότερα η οργάνωση της εκδίκασης της ουσίας της διαφοράς. Η ιδιαιτερότητα, σχετικά με τις προσβολές δικαιωμάτων στο διαδίκτυο, και δη της πνευματικής ιδιοκτησίας, που έπρεπε να ληφθεί υπόψη, κατά την ενσωμάτωση των νομολογιακών δεδομένων του Δ.Ε.Ε., είναι ότι υπάρχει εγγενής δυσκολία προσδιορισμού του τόπου επέλευσης της ζημίας. Τελικώς, επιβεβαιώθηκε από σειρά αποφάσεων του Δ.Ε.Ε., και από την *Rez Hejduk*, ότι η απλή πρόσβαση⁶⁸ από το έδαφος του κράτους όπου έχει την έδρα του, αρκεί, κατ' αρχήν, για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του εν λόγω δικαστηρίου για τις προσβολές δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ταυτόχρονα όμως επιβεβαιώνεται ο περιορισμός που τίθεται από την εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας: Το εν λόγω δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφασίσει μόνο για τη ζημία που έχει προκληθεί εντός της επικράτειάς του.

Επίλογος

Η παραπάνω ανάλυση επιβεβαιώνει ότι η νομολογία του Δ.Ε.Ε. αναγκάστηκε να παρακολουθήσει τις τεχνολογικές εξελίξεις. Το εργαλείο της αυτόνομης ερμηνείας των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου αλλά και το κριτήριο της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας έδωσαν στο Δ.Ε.Ε τα δογματικά ερείσματα για την προσέγγιση του υπό ανάλυση ζητήματος με μία δυναμική, που κατέληξε στην παγίωση κανόνων για τον προσδιορισμό της δωσιδικίας για την προστασία του δημιουργού στο διαδίκτυο. Φυσικά, υπήρξε η κριτική στις θέσεις του Δ.Ε.Ε, η οποία όμως, πέραν του γόνιμου διαλόγου που

---

⁶⁸ Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το κριτήριο της πρόσβασης στο διαδίκτυο ως μέσο προσέγγισης του τόπου τέλεσης της προσβολής υιοθετήθηκε από τον ελληνικό Ποινικό Κώδικα, στο άρθρο 5 παρ. 3 αυτού, όπου ορίζεται ότι «Όταν η πράξη τελείται μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, τόπος τέλεσης θεωρείται και η ελληνική επικράτεια, εφόσον στο έδαφός της παρέχεται πρόσβαση στα συγκεκριμένα μέσα, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασής τους» (Βλ. και ΕφΑθ 6613/2016 ΝΟΜΟΣ, όπου αναφέρεται η απόφαση *Pickney* περί των αστικών αποζημιώσεων, όχι ως άμεσα εφαρμοστέα, αλλά ως κριτήριο ερμηνείας. Στην επίδικη υπόθεση δεν μπορούσε να εφαρμοστεί ευθέως η παρ. 3 του άρθρου 5, λόγω του ήταν δυσμενέστερη για τον κατηγορούμενο, αλλά χρησιμοποιήθηκε η νομολογία του Δ.Ε.Ε. για να προσεγγιστεί ο τόπος τέλεσης κατά την ερμηνεία της εφαρμοστέας παρ. 1 του άρθρου 5 του Π.Κ.).

δημιούργησε, δεν μπόρεσε να αλλάξει την πορεία της νομολογιακής σκέψης του Δ.Ε.Ε., η οποία σήμερα παγιώνεται, ως προς το εν λόγω θέμα, στα αμέσως παραπάνω αναφερόμενα και ενσωματώνεται σταδιακά στη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων.